

Tedarik Zinciri Kesintileri ve Kapitalizm-Emperyalizmin Deliliđi

10.01.2022 • Ekonomi Politik Üzerine, Revcom Yazıları • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıdaki okur mektubu 10 Ocak 2022 tarihinde revcom.us web sitesinde yayınlanmıştır. Çevirisini okurlarımızın dikkatine sunarız.

Kaynak için bkz: Supply Chain Disruptions and the Madness of Capitalism-Imperialism | revcom.us

Tatil süresi boyunca devam eden haberler, “küresel tedarik zincirinde” arıza yaşanması olarak adlandırılan şeyle ilgili pek çok hikayeyle doluydu. ABD’de bu durum, arabalardan temel ilaçlara ve COVID ile mücadele için sarf malzemelerine kadar her şeyin kullanılabilirliğini etkiledi. Dünya çapındaki etki, ABD gibi ülkelerdeki insanların yaşadıklarının çok ötesinde, küresel eşitsizliği ve acıyı büyük ölçüde yoğunlaştırdı. Ancak bunun ana akım (egemen sınıf) medyada yer alma şekli, neler olup bittiğinin özünü, bunun neden olduğunu ve insanların çıkarlarının nerede yattığının üstünü örtmektedir.

Konuyla ilgili örnek: *New York Times*’ta geçen yılın sonunda “Tedarik Zinciri Krizi Nasıl Açığa Çıktı?” başlıklı bir makale yayınlandı. “Denizde mahsur kalan gemiler, taşan ambarlar, sürücüsüz kamyonlar: Son derece karmaşık ve birbirine bağlı küresel tedarik zinciri, görünürde kargaşa içinde” gibi bir tablo çizildi. Makalede bir örnek olarak, “Çin’den Batı Afrika’ya cerrahi maske gönderme ihtiyacının, Ford’un Ohio’daki fabrikalarındaki araçlarına yedek kameralar yerleştirmesinin ve Amazon Prime’ın Florida’daki siparişleri tatil döneminde yetiştirmesinin gecikmesi üzerinde nasıl kademeli bir etkisi olabileceği” belirtildi. Özetle buradan alınması gereken mesaj, tüm bunların “sıfır stoklu (tam zamanında)” üretimin bir sonucu olduğu şeklindeydi. (Yani eldeki stoğu en aza indirmeye ve montaj hatlarını ve dağıtım kanallarının gelecek haftalar, günler veya saatler için fabrikada çalışır durumda tutabilmeye yönelik yeterli parça sipariş etmeye dayanan bir yöntemdir.)

Times’ın makalesi, bu haliyle dünyada şeylerin nasıl üretildiği ve dağıtıldığı konusundaki çılgınlığa bir nebze ışık tutmaktadır. Ancak, bu “tedarik zinciri krizinin” zaten var olan vahşi eşitsizlikler dünyasını nasıl etkilediğinin örtbas edilmektedir. Ve daha da temel olarak, COVID tarafından tetiklenen üretim ve dağıtımdaki tüm kaosu arkasındaki itici gücü örtmektedir.

Vahşi Eşitsizlik Dünyasında Küresel Tedarik Zincirleri

Tedarik zincirinin ne olduğuyla başlayalım. Tedarik zincirleri, üretim birimlerini (fabrikalar, madenler ve çiftlikler vb.), nakliye (gemiler, trenler ve kamyonlar vb.) ve depolar ve dağıtım (mağazalar ve Amazon gibi online distribütörler) birbirine bağlar. Ancak, *Times*’da çizilen tablonun aksine, tedarik zincirleri, ürünlerin üretilmesini ve pazarlanmasını mümkün kılan, yalnızca teknik olarak verimli iş yürütme araçları değildir. Tedarik zincirleri, temelde küresel Güney’in ezilen uluslarındaki halkların hayatta kalmalarına yetmeyen ücretler ve korkunç çalışma koşulları ile acımasız süper sömürüne dayanan sömürü ağlarıdır.

Örneğin, Amerikan girişimciliğinin ihtişamının sözde parlayan örneği olan Apple’ı ele alalım. Apple’ın hisseleri, özellikle ABD ve diğer zengin ülkelerdeki tüketicilerin COVID pandemisi sırasında çalışmak, iletişim kurmak ve kendilerini eğlendirmek için Apple cihazları satın almasının ardından şimdilerde 3 trilyon dolar değerindedir. Apple’ın COVID’in neden olduğu kaos ve bozulmadan bir şekilde kâr etme “başarısı” finans sayfalarında kutlanmaktadır. (1) Ancak COVID krizinden kâr etmenin yanı sıra, bu “başarı”, Asya ve Afrika’daki insanların bedenlerini ve ruhlarını ezen bir tedarik zinciri üzerine inşa edilmiştir.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti’nde yaklaşık 40.000 çocuk, Apple ürünleri için gerekli bir minerali sağlamak için tünel kazıyor ve kobalt madenlerinden taş taşıyor. (2) Ve iPhone’ları monte eden fabrikalardaki koşulların tekrar tekrar ortaya çıkmasına ve Apple’ın 2021’in sonunda koşulları iyileştirme sözü vermesine rağmen, Güney Hindistan’daki 17.000 işçinin çalıştığı bir fabrikada Apple ürünlerini monte eden kadınlar, 30 kadar kadının yerlerde yatmak durumunda kaldığı yurt odalarına tıkmış durumda. Üstelik sifonlu tuvaletler olmadan, bazen 250’den fazla kişiyi hasta eden ve 100’ünü hastaneye gönderen solucanlı yemekler yiyerek... Bu kadınlar, maaşlarından “oda ve yemek” kesilmeden önce ayda yaklaşık 140 dolar kazanıyor. (3)

Amazon'dan ABD'deki insanlara yeni arabaların ve paket teslimatlarının aksamasına odaklanarak, *Times* makalesi aslında küresel "tedarik zincirindeki" COVID tarafından tetiklenen çöküşün, Afrika'da zaten büyük ölçüde eşit olmayan COVID aşılı ve tıbbi malzeme dağılımı üzerindeki olumsuz etkisini zar zor da olsa kabul ediyor. (4) Koruyucu maskeler gibi bazı önemli tıbbi malzemelerin Malezya'daki taşıyonlara verildiği ve ardından zengin ülkelere gönderildiği gerçeğinden bahsetmiyorum bile. (5) *Times* makalesi, COVID kaynaklı dağıtım kanallarının bozulmasının, dünyadaki gıda tedarik zinciri üzerindeki korkunç etkisine, yani 2020'de yeterli yiyeceğe erişimi olmayan 2,37 milyar kadar insan -gezegendeki her üç kişiden biri- hakkında hiçbir şey söylemiyor. (6)

Kapitalizm-Emperyalizmin Deliliğinin Arkasında Neler Var?

Ardından, *Times* makalesinin 2. konusuna geçiyoruz: Küresel üretim ve dağıtımdaki aksaklığı, dar görüşlü şirketler tarafından "tam zamanında" üretim yöntemlerinin benimsenmesine indirgemek. Sanki daha ileri görüşlü stok yönetimi, bu tedarik zinciri krizinin bazı keskin biçimlerde ortaya çıkardığı kaos ve anarşiyi ortadan kaldıracakmış gibi...

Gerçek şu ki, rasyonel ve toplum çapında bir ekonomik planlama, kapitalizm altında imkansızdır. Bob Avakian'ın yeni komünizminin derin katkılarından biri, kapitalizmin işleyişindeki "anarşinin itici gücünü" belirlemektir. (7) Burada "anarşi" ile kastedilen, kendilerini kapitalizmin muhalifi olarak gören anarşistlerin hareketi değildir. Buradaki anarşi, kapitalizmin temel bir özelliğine, **kapitalizm altında ve bir bütün olarak bilinçli üretim planlamasının olmadığı ve olamayacağı gerçeğine atıfta bulunur**. Koordinasyon ve işbirliği yoktur. Bunun yerine, farklı sermaye blokları (şirketler ve bankalar, vb.) kendi özel çıkarlarının peşinden giderler ve başkalarıyla altta kalanın canı çıksın, büyü ya da öl şeklindeki rekabette kâr peşinde koşarlar.

Ve bu anarşi, ağlarını son derece organize bir üretim ve dağıtım dünyasına atar. Örneğin bir araba üretmek, Silikon Vadisi'ndeki teknisyenleri ve tasarımcılara, Hindistan'daki kodlayıcılara, Orta Doğu petrol sahalarındaki (8) göçmen işçilere, Kongo madenlerindeki çocuk işçilere, Çin'e ve Çin'den gemileri yükleyen ve boşaltan rıhtım işçilerine bağlıdır... böylece (*NY Times* örneğine geri dönersek), bir Ford otomobili Chicago'da yedek kamera takılmış bir biçimde montaj

hattından çıkabilir.

Uyuşturucu tedariki ve dağıtımı konusunda çatışan rakip çeteler gibi, ancak katlanarak daha büyük ve yıkıcı bir kapsam ve ölçekte, her bir bireysel sermaye bloğu kısa vadede kendi kârını maksimize etmeye yönlendirilir veya rakipler tarafından ezilir ya da yutulur. Ve *Times*’ın yazdığı **tedarik zincirleri tarafsız ticaret kanalları değildir, emperyalist sermayenin pazar payı kazanmak için verdiği rekabetçi savaşın silahlarıdır.**

İnsancıl çalışma koşulları ve gerçek çevre sorumluluğu talep eden ya da kârı maksimize etmek yerine, insan ihtiyacına dayalı ürünler üretecek politikaları uygulamaya çalışan herhangi bir kapitalist, derhal “yeniden hizaya getirilecektir”. Yalnızca bu duruma seyirci kalmayacak yatırımcılar ve rakipler tarafından değil, aynı zamanda “altta kalanın canı çıksın” şeklindeki rekabeti doğuran kapitalizmin kendi işleyişi tarafından da hizaya getirilecektir. (9)

Kapitalizm-emperyalizm, doğal afetleri ve acil durumları öngörmek ve bunlara hazırlanmak için “uzun vadeli” bir sistem değildir... halk sağlığı ve esenliği için uygun kaynakları tahsis edecek, dünyanın ve insanlığın çıkarlarını ilk sıraya koyacak, gezegenin ekosistemlerini koruyacak bir sistem değildir.

Oldukça organize olan üretimin zehirli ve patlayıcı bileşimi (Apple’ın binlerce tedarikçiye taşeronluk yapması, katı verimlilik standartları dayatması) ve özel sermaye blokları (bireysel şirketler, bankalar, vb.) tarafından her şeyi tüketen rekabetçi ve anarşik kâr mücadeleler, kapitalizmin neden asla reforme edilemeyeceğini, yönetilemeyeceğini, düzenlenemeyeceğini veya daha iyisi için anlamlı ve kalıcı bir değişiklik meydana getirilemeyeceğini gösterir.

Ancak şu dinamiği anlamak çözüme kapıyı açar: Dünyadaki muazzam teknolojinin ve insanların bilgi ve yaratıcılığının insanlığın iyileştirilmesi ve gezegenin kurtarılması için toplumsal olarak kullanılabileceği ve serbest bırakılabileceği bir toplum gerekmektedir. Bob Avakian tarafından kaleme alınan vizyoner bir çalışma olan *Kuzey Amerika’daki Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa*’da böyle bir toplumun nasıl kurulabileceği ve işleyeceği belirtilmektedir. Buraya nasıl mı ulaşılacak? Devrimle...

Referanslar:

1. Örneğin, Apple hisselerinin değerlendirilmesini “Apple’ın son birkaç yıldaki başarısının yatırımcılar tarafından tanınmasını temsil ettiğini” bildiren bir CNBC raporuna bakılabilir.
2. Bkz. “Apple ve Google, Kongolu çocuk kobalt madenciliği ölümleriyle ilgili ABD davası”, Guardian, 16 Aralık 2019.
3. Reuters, 30 Aralık 2021, “Hindistan’daki iPhone fabrikasında kadın değişimi, kötü yemekten hastalıklar ve kalabalık yurtlar”: Yükselen emperyalist küreselleşme, küresel emek gücündeki kaymalar ve Üçüncü Dünya’da aşırı sömürü”, Raymond Lotta’nın “1970’lerden Günümüze ABD’de Emperyalist Asalaklık ve Sınıfsal-Sosyal Yeniden Düzenlenme: Eğilimler ve Değişikliklerin Keşfi”
4. *The Times* makalesi, Afrika’ya kişisel koruyucu ekipman tedarikinin küresel bir tedarik zinciri çöküşünün resminin bir parçası olduğunu kısaca belirtiyor, ancak Doğu Afrika ülkesi Sudan’daki küresel eşitsizlik nedeniyle -ve bunun bir göstergesi- gerçeğini dışarıda bırakıyor. , aşılama oranı %1.4; Haiti’de %0,6; ve Güney Afrika’da denize kıyısı olmayan bir ülke olan Burundi’de, insanların yüzde birinden daha azı tam olarak aşılanmıştır! (Bkz. “Emperyalizm Tarafından Sağlanan, Faşist Cehalet ve Yaygın Bireycilikle Ateşlenen – COVID Pandemisi Üçüncü Yılına Giriyor.”)
5. 2020’nin sonunda, Malezyalı Top Glove şirketi, küresel kauçuk eldiven pazarının yüzde 25’ini tedarik ediyordu. İşçileri, 20 ila tek kişilik yatakhanelerde yaşıyor, günde 220 milyona kadar tek kullanımlık eldiven üretiyor ve işçiler ayda 300 dolar kazanıyor. Yüz maskeleri “terden sıırsıklam” olarak, sosyal mesafe olmadan haftalarca fazla mesai yapıyorlar ve almaları gereken COVID testlerinin sonuçlarını asla alamıyorlar. 2020’de tek bir kompleksteki 11.215 çalışanın 5.700’ünün testi pozitif çıktı. Bkz. “Bir Şirket Yapımı P.P.E. Dünya için. Şimdi Çalışanlarında Virüs Var,” New York Times, 20 Aralık 2020.
6. “Küresel Gıda Fiyatlarındaki Son Yükselişin Arkasında Ne Var?” başlıklı yazıda bu tablonun bazı parçaları ortaya çıkıyor. Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi tarafından yayınlandı (Ağustos 2021). Makale, “çatışma, iklim değişikliği ve Covid-19’un zehirli karışımı” ve buna bağlı küresel tedarik zincirindeki bozulmanın “gelecek yılın küresel refah için tehlikeli bir devrilme noktası olabileceği anlamına geldiği” uyarısı perspektifinden yazılmıştır.” Parçanın eleştirel bir okuması, insanlığın büyük bölümlerinin yemek yiyebilmek için karmaşık (ve sömürücü) ilişkilere bağlı olduğunu ortaya koyuyor: “Kuzey Afrika ve Orta Doğu’daki ülkeler gıdalarının yüzde 90’ından fazlasını ithal ederken, Sahra-altı Afrika Yıllık yaklaşık 45 milyar dolarlık gıda ithalat faturası ile övünüyor. Salgının neden olduğu küresel durgunluk, ekonomilerini güçlendirmek için petrol ve gaz gibi çıkarıcı kaynaklara veya turizme dayanan gelişmekte olan ülkeleri orantısız bir şekilde etkiledi.” Makale, “kronik açlıkla karşı karşıya kalan insan sayısının geçen yıl 161 milyon kadar arttığını ve 2.37 milyar insanın -

dünyadaki her üç kişiden biri- yeterli yiyeceğe erişimi olmadığını belirtiyor. 2020.” (vurgu eklenmiştir)

7. Raymond Lotta’nın “‘Anarşinin İtici Gücü’ ve Değişimin Dinamikleri Üzerine – Keskin Bir Tartışma ve Acil Polemik: Radikal Olarak Farklı Bir Dünya için Mücadele ve Gerçekliğe Bilimsel Bir Yaklaşım için Mücadele üzerine” bölümüne bakın. Ve anarşinin rolünü, genel olarak kapitalizmin temel çelişkisinin başlıca hareket biçimi olarak anlamının kritik önemine ilişkin tartışma, Bob Avakian’dan *ATILIMLAR: Marx’ın Tarihi Atılımı ve Yeni Komünizm ile Daha İleri Atılım — Temel Bir Özet*’in “Bilim” bölümünde.

8. Bkz. Uluslararası Af Örgütü’nün Suudi Arabistan’daki “Göçmenlerin Hakları” hakkında.

9. Bir İspanyol giyim şirketinin aydın bir sahibi, şirketin işçilerine Bangladeş’te nasıl davranıldığı konusunda mütevazı reformlar uygulamaya çalıştığında ne olduğunu öğrenmek için revcom.us adresindeki “Herkes Eşitsizlik Hakkında Konuşuyor—Sistemin Neden Olduğu Hakkında Konuşalım” bölümüne bakın.